

20.6.2024

SSPL ry

Yhdistyksen tapahtumassa otettujen kuvien julkaisusta yhdistyksen internet-sivuilla

Pohdittaessa kysymystä siitä, voiko ja millä edellytyksin yhdistyksen tapahtumassa otettuja valokuvia julkaista yhdistyksen internet-sivuilla, tulee kiinnittää huomiota ainakin kuvattavien yksityisyyden suojaan, yhdistyksen sananvapauteen, kuvaajan tekijänoikeuksiin, sekä EU:n tietosuoja-asetuksen (GDPR) asettamiin edellytyksiin.

Kuvattavien jäsenten yksityisyyden suojan osalta pääsääntö on, ettei kuvan julkaiseminen saa loukata henkilön yksityisyyttä tai kunniaa (PL 10.1 §). Kaikki tunnistettavat valokuvat ihmisistä katsotaan lähtökohtaisesti henkilötiedoiksi, eikä henkilötietoja pääsääntöisesti saa julkaista netissä ilman henkilön suostumusta (henkilötietolaki 3 §, 8 §). Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien on oikeuskäytännössään katsonut, että henkilö saa yksityiselämänsä suojaa valokuvien julkaisemisesta vastaan sekä valokuvien ottamista ja julkaisemisen kieltämistä vastaan (esim. EIT von Hannover v. Saksa, 24.6.2004). Keskeistä tältä osin on henkilön oikeus kontrolloida hänestä julkaistavia valokuvia ja jopa kieltää valokuvan julkaiseminen. Myös rikoslaissa on kriminalisoitu yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaaminen. Kuvattavilta jäseniltä tulisi lähtökohtaisesti pyytää suostumus tunnistettavien kuvien kaikenlaiselle julkaisulle.

Valokuvien julkaisuoikeutta punnittaessa arvioidaan toisaalta myös yhdistyksen sananvapautta sekä julkaisemisen tarvetta ja tarkoitusta suhteessa jäsenten yksityisyyden suojan tarpeelle. Vaikka sananvapaus ja julkisuusperiaate mahdollistaisikin kuvaamisen, kuvien julkaisemisessa saatetaan pahimmillaan syyllistyä esimerkiksi yksityiselämää loukkaavaan tiedon levittämiseen. On selvää, että kuvaaminen yksityistiloissa ja -tilanteissa vaatii lähtökohtaisesti aina asianomaisten suostumuksen, mutta pääsääntöisesti yleisillä paikoilla henkilöiden kuvaaminen on sallittua. Yleisiä eli julkisia paikkoja ovat esimerkiksi kadut ja puistot sekä muut yleisölle avoimet alueet (järjestyslaki 2 §). Kuvaus- ja julkaisulupa tulee siis oletusarvoisesti kysyä aina julkisten paikkojen

ulkopuolella kuvattaessa, esimerkiksi yksityistilaisuuksissa. Alaikäisten osalta huoltajien suostumus tarvitaan aina lapsen kuvia julkaistaessa. Lisäksi on syytä muistaa, että pelkästään huoltajan suostumukseen ei välttämättä tee lapsen kuvan julkaisemista sallittua, mikäli julkaiseminen esimerkiksi loukkaa lapsen kunniaa taikka yksityiselämän suojaa.

Valokuvien julkaisuun liittyy myös tekijänoikeuskysymyksiä. Tekijänoikeuslain mukaan valokuvaajalla on yksinomainen oikeus määrätä valokuvasta (tekijänoikeuslaki 49 a §). Tekijänoikeus muodostuu vain kuvan ottaneelle luonnolliselle henkilölle, ei siis esim. valokuvaajan työnantajalle. Näin ollen yhdistyksellä tulee olla kuvien käyttö lupa, jotta yhdistys voi käyttää kuvia internetissä. Valokuvien käyttöluvasta voidaan sopia sopimuksin kuvaajan kanssa; vapaamuotoinen kirjallinen sopimus kuvien käyttöoikeuksista on suositeltavaa laatia ja siihen voidaan kirjata esimerkiksi ostajan tarvitsemien kuvien käyttöoikeuksien laajuus, oikeuksien kesto ja niistä maksettavat korvaukset. Kun valokuvaaja on luovuttanut kuvan julkaisu- ja käyttöoikeudet yhdistykselle, on tällä oikeus julkaista valokuvia sopimuksen mukaisesti.

Mikäli valokuvat muodostavat ns. henkilörekisterin, kuuluu niiden käsittely GDPR:n soveltamisalaan. Mikäli GDPR soveltuu, tulee yhdistyksen noudattaa kansallisen lainsäädännön lisäksi siinä säänneltyjä periaatteita ja vaatimuksia. GDPR esimerkiksi vaatii, että henkilötietojen käsittelylle on oltava laillinen peruste (kuten suostumus), ja että henkilötietoja on käsiteltävä vain tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä myöskään saa käsitellä myöhemmin yhteensopimattomalla tavalla (GDPR art. 6(1) ja art. 5(1)).

Henkilörekisteriksi katsotaan lähtökohtaisesti mikä tahansa kokoelma henkilötietoja, jotka ovat jäsennellyssä muodossa ja joihin pääsee käsiksi tietyillä kriteereillä (GDPR art. 4(6)). Näin ollen, ja mikäli valokuvat on järjestetty siten, että niihin pääsee käsiksi tietyillä kriteereillä, kuten nimen tai tapahtuman mukaan, muodostavat ne henkilörekisterin. Toisin sanoen, kun valokuvia käsitellään jäsennellyssä kokoelmassa ja ne sisältävät tunnistettavissa olevia tietoja, muodostaa niiden käsittely henkilörekisterin. GDPR:n soveltamisalaan kuulumiselle edellytyksenä siten on, että valokuvien yhteydessä pidetään kirjaa esimerkiksi tapahtumatiedoista tai henkilöiden nimistä, ne käsitellään järjestelmällisesti tai käytetään niitä tiettyihin tarkoituksiin, kuten markkinointiin.

Yhdistyksen järjestäessä tilaisuuksia, joihin liittyy valokuvaamista julkaisutarkoituksin, on edellytyksinä valokuvien julkaisemiselle ensinnäkin jäsenten suostumus kuvien julkaisemiselle. Yhdistyksen olisi hyvä esimerkiksi laatia kirjallinen suostumuslomake, josta ilmenee selkeästi mihin tarkoitukseen kuvia voidaan käyttää. Tilaisuudessa saa tällöinkin lähtökohtaisesti kuvata kaikkia henkilöitä, mutta vain kuvia luvan antaneista henkilöistä saa julkaista internetissä. Alaikäisten kohdalla vaaditaan lisäksi huoltajan lupa. Kuvaus- ja julkaisuluvan voi pyytää kuvattavilta myös suullisesti, mutta kirjallinen lomake on aina suositeltava.

Tapahtuman yhteydessä tulee lisäksi ilmoittaa selkeästi, että tilaisuudessa otetaan kuvia ja tarjota osallistujille mahdollisuus ilmoittaa, mikäli he eivät halua tulla kuvatuksi tai että kuvia julkaistaan internetissä. Mahdollisuuksien mukaan on yksilöitävä kuvattaville kuvien jakelukanavat (esim. yhdistyksen kotisivut, sosiaalinen media tms.).

Kuvaaminen oli hyvä suunnitella siten, että yksilöt voivat niin halutesaan välttää kuvatuksi joutumisen ja siten myös kuviensa julkaisemisen. Kuvatuksi tulleella tulee olla mahdollisuus peruuttaa antamansa suostumus kuvansa käsittelyyn ja esittää myöhemmin vaatimus itseään koskevien tunnistettavien kuviensa poistosta, mikäli kuvat muodostavat GDPR:n tarkoittaman henkilörekisterin.

Näiden edellytysten lisäksi tulee varmistaa valokuvaajan suostumus kuvien käyttöön ja julkaisuun. Tältä osin suositeltavaa on tehdä vapaa-muotoinen kirjallinen sopimus kuvien käyttöoikeuksista kuvaajan kanssa, johon kannattaa kirjata esimerkiksi se, missä laajuudessa yhdistyksellä on lupa käyttää kuvaa, tai onko oikeuksia rajattu. Yllä mainittujen edellytysten täytyessä yhdistys voi julkaista tapahtumissa otettuja kuvia esimerkiksi yhdistyksen internet-sivuilla.

Laati

Vantaalla 20.6.2024

Erno Kuivasaari
asianajaja, Vantaa